

משרד התנועה והתרבות - המחלקה לתרבות ולבינה

גליליות לנידון בפרשת השבוע
בערכת בחמה ליבוביץ
שנת העשרים וחמש

פרק כ"ג

פנחס (תשכ"ג)

א. א' ויהי אחרי דמגפה... שאז את ראש כל עדת בני ישראל.

ילקוט שמעוני תשע"ג:

זר שאר הכתוב (תהלים צ"ד): אם אמרתי ספה דגל - הסוך ה' יסעדני. 'בשמה שקבלו יש אל את התורה, בתקבוא אומת דעולם מרו"ם ראו להתקדש מכל ראום תי". סתם הקב"ה פיהו, אמר להם: 'הבידו ל' וחסין שלכם. דנו לה' משפחו מים... (תהלים צ"ו); כשם שזני מביאין שנאמר (במדבר א') "ויחילו על משפחותם". לכך מנאם בראש הספר אח' המ'ות. 'אלה הסצות אשר צוה ה' את משה א' בני ישראל בהר סיני" (ויקרא כ"ז ל' ד). ואחר-כך (במדבר א' א') "ודבר ה' אל משה במדבר סיני... שאז את ראש כל עדת בני ישראל". שלא זכר לים את התדרר אלא בשביל יוחסין שלהם "גן עול אחרתי כלת... אחת היא ב' י" (שיר השירים ג'). שמעו האומרת - אף ד' התחילו מקלסין להם... אלא כשבאי לשיטים "ויחל העם לצבות" (במדבר כ"ה א') שמתח האומרת ואמר: "אזתה הערה שהיה בידן כבר דיא בטלה, אותו השבח שהי משתבחין הרי במל. שוים ים נו' כשבאו לידי גפילה זקפן המקם, שנאמר: 'אם אמרתי ספה רגלי, הסוך ה' יסעדני", - נגף המקום את כל מי שתקלקל זה מידן על מהרתו.

1. מהו הרעיון הכלול במדרש?
2. מה כונת המדרש באמרו 'אזתה עמרה שהיתה בידם' (וע' גליון כי תשא תש"ד-שאלה ד' לשמוש חז"ל בבטוי "עמרה שעטרום..."), "כתרים קשרו להם'?
3. התוכל להסביר בעזרת המדרש הזה מה פובנה של הפסקה שקבעתה המסורת באמצע פ' א'?

ב. ג' ידבר משה ואלעזר הכהן אוחם בערבות מואב על ירדן ירילו לאמור רש"י ד"ה ידבר משה ואלעזר הכהן אונם: דברו עמם על זאת, שצוהו המלום למנותם. ראב"ע ד"ה אותם: כמ' ל"ז ד' דבר לשלום.

הכתב ורקבלה: העביר איתם לפניו זה אחר זה שיאמר ויגידו כל פרטיהם אשר הם בני עשרים (ל' עס' זי פארפיהרען אנצוליי מען פאן צואנציע יאה), סו (תהל' מ"ו) "ידבר עמים תחם צו" שפירושו ענין הנדגה, (ישע' ה' י"ז) "דועזו כבשים כדברים" - כמנרס ורש "דבורה" לשרץ העוף (יענע) פס' עז על שם המעבה, דהיא המולכת והמנהגם כל ע' ת הדבורים והכל גמשכים אחריה.

1. מ' קשה בפסוקנו? האם שלטת הפרשנים שיטתים אותו קש'?
2. ב ראשית ל"ז ד' (המובא בדברי הראב"ע) מפרש רש"י ד"ה דברו 'ל' בר עמור' מרוג אין רש"י גם במקומנו מסתפק בדבריו הראשונים 'דברו עמם', למה מרטיף הוא בפרושו את מה שהוסיף?
3. מדי חולשם פרושו של בעל הכתב והקבלה?
4. האם זהו אותו קשי שמי שבנו רש"י בבל' ל"ז ד"ה ויחבילו אותנו 'את' עמו כלומר 'אליו' או לפנינו קשי אחר?

ג. ג' ו דבר משה ואלעזר הכהן אונם... לאמור: רש"י ד"ה לאמור: אמר להם: "ל' כים אתם להמנות".

מ' הא' רש"י לפרש מלה רבילה זו?

ד' מכן עשרים שנה מעלה כאשר צוה ה' את משה ודני ישראל הירבאים מאוץ צעדים. רש"י ד"ה מכן עשרים שנה ומעלה כאשר צוה ה' וכו' שיחא מניבם בן עש' יום שנה ומעלה שב' (שמות ל' י"ד) "כל העובר על הפקודים מנו עשרים שנה ומעלה"...

פנחס (תשכ"ו)

ר' אליהו מזרחי מקשר: למה הוצרך לפרש מאמר "כאשר צוה ד" שיהא מר" ע האסור בפרשת כי תשא, ולא על האסור כאן "מבן עשרים שנה ומעלה"?

xx ענה לקושיתו!

ה. ס"ה ויהיו פקודיהם שלשה רשעים אלף... כי לא התפקדו בתוך בני ישראל כי לא ניתן להם נח. ה.

רש"י ד" כי לא התפקדו בתוך בני ישראל; להיות במנים מבני עשרים שנה. מה טעם? " כי לא ניתן לרם נח. ו: וחנמנין בני עשרים היו בני נחלה, שבאמר (פסוק נ"ד) "איש לפי פקודו יותן נחלתו".

השוה דבר רש"י במדבר א' ט"ט

ד"ה אך את מטה לוי לא תפקד: כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לבדו. ד"א: צפה רקב"ה שעתידה לעמוד בזירה על כל דנמנין מבן עשרים שנה ומעלה שימות: במדבר, אמר: "אל יהיו אלה בכלל, מפני שרם שלי, שלא סעו בעגל".

ומקשה תרא'ם

כאן נתן דכתוב טעם על שלא התפקדו בתוך בני ישראל ואינו לא מהטעם הראשון שאסרו חז"ל בכתוב "אך את מטה לוי לא תפקדו בתוך בני ישראל" ולא מהטעם השני, ומה להם לחז"ל לתת טעם אחר חוץ מן הטעם שכתבה התורה בפירושה?

xx נסה לישוב קושיתו!

ו. ס"ב ויהיו פקודיהם שלשה ועשרים אלף כל זכר מבן חדש ומעלה...

ראב"ע ד"ה ויהיו פקודיהם: פקודי הלויים במספר הה נוספו שבע מאות. והתיימה, כי לא נוסף בהם רק שבע מאות, והנה ישראל שמתו מי שהיה בן עשרים שנה ומעלה היה מספר בפעם האחרונה קרוב מהספר הראשון, כי הלויים לא נכנסו עם פק די ישראל, והעד אלעזר הכהן.

(1) כיצד נוספו שבע מאות, והלא במד' ג' ל"ט באמר "כל פקודי הלויים אשר פקד משה אהרן... כל זכר מבן חדש ומעלה שנים ועשרים אלף"?

(2) מהי התמיהה של הראב"ע על התרבותם של שבט לוי?

xx (3) היד עה לך תשובה לתמיהתו?

xx (4) מה פירוש "והעד אלעזר הכהן" על מה עליו להעיד?

ז. ס"ד ובאלה לא היה איש מפקודי משה ואהרן הכהן אשר פקדו את בני ישראל במדבר סיני.

ס"ה. . . ולא נותר מהם איש כי אם כלב בן יפונה ויהושע בן נון.

x (1) לכאורה נראה שיש סתירה בין שני הפסוקים האלה. מהי הסתירה?

x (2) ביסודות מציאת הפסוקים יתברר, כי אין סתירה. כיצד?

תשובות יש לשלוח לנחמה ליבוביץ ירושלים קר-ת-משה.

נא להשאיר שוליים רחבים להערות ולתקנים